

**การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2
สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**
**The Development of Video Lesson on Photography Composition for
The Second Year Student in Educational Communication Technology Program
Bansomejchaopraya Rajabhat University**

ณัฐเขต สัจจะมน*

Nathakhed Sujjamarano

สมหญิง เจริญจิตรกรรม**

Som-ying Jaroenjittakam

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพ 3) เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการรูปภาพหลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาและด้านบทเรียนวีดิทัศน์ 2) บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพ 4) แบบประเมินคุณภาพบทเรียน วีดิทัศน์ 5) แบบวัดผลการปฏิบัติการถ่ายภาพ 6) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพ มีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการปฏิบัติการบันทึกภาพหลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.11 4) ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบ ภาพถ่ายอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39

* นักศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำสำคัญ : บทเรียนวีดิทัศน์/ การจัดองค์ประกอบรูปภาพ

Abstract

The purpose of this research were 1) to developed the video lesson of photography composition. 2) to compare in before and after the student's achievement that study the video lesson of photography composition. 3) to studied the practice of student when study in video lesson of the photography composition was finished. 4) to studied student's satisfaction towards the video lesson of the photography composition. The sample of this research were 30 second year undergraduate students who studied in Educational Communication Technology Program of Bansomdejchaopraya Rajabhat University. The statistics used for data analysis were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and t-test

The results of this research revealed as follows : 1. The mean scores of the quality video lesson on the photography composition is 4.07 with a standard deviation of 0.15 which is at good level. 2. There was a statistical significant difference at the 0.05 level between the achievement scores of the students before and after study by the video lesson. 3. The mean scores of practical after study by the video lesson of the photography composition is 3.57 with a standard deviation of 0.11 which is at good level. 4. The student's satisfaction towards the video lesson is 4.41 which at good level.

Keywords : Video lesson/ Composition of photography

บทนำ

ในปัจจุบันรูปภาพได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์เรามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะรูปภาพเป็นสื่อ (Media) ที่สำคัญที่จะถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ตลอดจนแนวคิด ความรู้สึกเผยแพร่ไปยังบุคคลอื่นๆ ให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันและกันได้ แม้เป็นบุคคลต่างชาติ ต่างภาษา ทั้งนี้เพราะรูปภาพเป็นภาษาสากล นอกจากนี้ภาพถ่ายยังเป็นสื่อสร้างสรรค์ความงามจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นศิลปะแขนงหนึ่งด้วย (สมาน เจริญการ, 2536 : 21) โดยการถ่ายภาพนั้นเป็นการสร้างผลงานทางศิลปะที่จะต้องใช้ความสามารถทั้งทางด้านเทคนิคและจินตนาการ ซึ่งสองสิ่งนี้จะต้องคู่กัน หากมีจินตนาการที่สูงมีแนวความคิดสร้างสรรค์แต่ขาดทักษะการใช้กล้อง

ก็ย่อมไม่สามารถถ่ายทอดความคิดออกมาได้และในทางกลับกันถึงแม้จะรู้เทคนิคล้าลึกมากมายแต่ถ้าขาดความสุนทรีย์ซึ่งจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ รูปภาพที่ออกมาก็อาจจะเบาบางทางด้านแก่นสาร (วรุฒิ วีระชิงไชย, 2538 : 37) แต่สำหรับวิชาการถ่ายภาพแล้วการจัดองค์ประกอบภาพถ่ายถือว่ามี ความสำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สนใจในด้านการถ่ายภาพ จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ แต่เนื่องจากวิชาการถ่ายภาพเป็นวิชาที่เรียนในทางปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องนำสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพเข้ามาเป็นสื่อกลางในเรียนรู้ของผู้เรียนและช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นไปอย่างสมบูรณ์

วีดิทัศน์เป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องเรียนห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้ดี

ทำให้ผู้เรียนได้เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจน เช่น การสาธิต ทดลอง ผู้เรียนสามารถดูได้ทั่วถึงเพียงเพิ่มจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์และยังสามารถนำสื่อการสอนชนิดอื่นๆ มาใช้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี เช่น แผนภาพ แผนภูมิ ภาพยนตร์ ภาพถ่าย เป็นต้น (ฐาปณีย์ ธรรมเมธา, 2541: 196) ภาพและเสียงที่แสดงออกมาจากวีดิทัศน์ยังสามารถเร้าใจผู้เรียนได้ดี ทั้งมีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้เรียนสูง (วสันต์ อดิศักดิ์, 2533: 13) ดังนั้นจากคุณสมบัติวีดิทัศน์ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีทั้งภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำและการตัดต่อพร้อมทั้งตัวอักษรและเสียงประกอบต่างๆ ที่เร้าใจ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเรียนการสอนโดยใช้สื่อสามารถช่วยสร้างเสริมความเข้าใจให้รวดเร็วและชัดเจนขึ้นได้ สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยเป็นทั้งสื่อหลักและสื่อเสริมของการสอนได้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการถ่ายภาพในแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและยังสามารถใช้เรียนทั้งที่เป็นรายบุคคล กลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่หรือหลายๆ กลุ่มพร้อมกันได้ตามความต้องการในการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย นอกจากเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนและผู้สอนแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจใน เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่ายอีกด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี โดยหลักสูตรกำหนดให้วิชาเทคโนโลยีการผลิตภาพถ่ายเป็นวิชาพื้นฐานของสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ซึ่งรวมถึงเนื้อหา เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย เนื่องจากมีนักศึกษาเพิ่มขึ้นมากขึ้น จึงทำให้นักศึกษาที่สอนในรายวิชาการถ่ายภาพมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอนและขาดสื่อในการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้

ผู้เรียนเกิดทักษะ ความรู้และความเข้าใจในเรื่องการจัดองค์ประกอบภาพได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการเรียนการสอน เรื่องการจัดองค์ประกอบภาพถ่ายนั้นประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการถ่ายภาพมากมาย จากการสัมภาษณ์ผู้สอนรายวิชาการถ่ายภาพ พบปัญหาในการเรียนการสอน เช่น ผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ที่ต่างกัน จึงเป็นเรื่องยากที่จะสอนให้ผู้เรียนทั้งชั้นสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างสมบูรณ์ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาและพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการจัดองค์ประกอบภาพถ่าย (Composition) เพราะภาพที่สวยงามและดึงดูดความสนใจต่อผู้พบเห็นได้นั้น ต้องมีการจัดองค์ประกอบภาพถ่ายที่ดี ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องศึกษาการจัดวางองค์ประกอบภาพที่ถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถสื่อความหมายและเล่าเรื่องราวภายในภาพออกมาได้อย่างเหมาะสม เข้าใจง่ายและเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรจะมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขการขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะเนื้อหา เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีเป็นการเรียนการสอนที่เน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและมีความเหมาะสมซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่และเรียนรู้ได้ทั้งภาพ เสียง สี เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ โดยแบ่งเนื้อหา เรื่องการจัดองค์ประกอบภาพถ่ายออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 หลักการจัดวางองค์ประกอบในภาพ ตอนที่ 2 การจัดองค์ประกอบทางศิลป์ ตอนที่ 3 เนื้อหาของภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการถ่ายภาพหลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบรูปภาพ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่เรียนวิชาเทคโนโลยีการผลิตภาพถ่าย จำนวน 60 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยจับสลากห้องเรียน 1 ห้อง จากห้องเรียนทั้งหมด 2 ห้อง โดยจัดนักศึกษาที่มีผลการเรียน สูง กลาง ต่ำให้แต่ละเท่าๆ กัน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ

2.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ผลการปฏิบัติการถ่ายภาพ

2.2.3 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน คือ วิชา เทคโนโลยีการผลิตภาพถ่าย เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2554 จำนวน 3 ตอน คือ

3.1 การจัดองค์ประกอบทางศิลป์

3.2 หลักการจัดวางองค์ประกอบในภาพ

3.3 เนื้อหาของภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแบบแผนโดยใช้แผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 249) คือ การออกแบบการให้ความรู้โดยมีการทดสอบก่อนการเรียน (Pre-test) จากนั้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาบทเรียนวีดิทัศน์แล้วจึงทำแบบทดสอบหลังการเรียน (Post-test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพและด้านบทเรียนวีดิทัศน์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2. บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

2.1 การจัดองค์ประกอบทางศิลป์

2.2 หลักการจัดวางองค์ประกอบในภาพ

2.3 เนื้อหาของภาพ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.67-1.00 ค่าความยากง่าย (p) 0.23-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20-0.60 และ

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

4. แบบประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพและด้านบทเรียนวีดิทัศน์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.67-1.00

5. แบบวัดผลการปฏิบัติการถ่ายภาพสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพเป็นแบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.67-1.00

6. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.67-1.00

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้สอนสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ปรีक्षाเรื่องการดำเนินการทดลองกับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานและการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เตรียมสภาพห้องเรียนและเตรียมนักศึกษาโดยชี้แจงและอธิบายขั้นตอนในการเรียนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

3. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้วีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย ใช้เวลาเรียน 2 คาบ/คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 3 ตอน แต่ละตอนดำเนิน

การสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์

5. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) จำนวน 30 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิมที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน

6. ให้กลุ่มตัวอย่างถ่ายภาพตามหัวข้อที่กำหนด จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลการปฏิบัติการถ่ายภาพของผู้เรียนโดยใช้แบบวัดผลการปฏิบัติการถ่ายภาพ

7. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามวัดพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย

8. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC)

2. การหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ

3. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน

ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่า t - test Dependent

3. การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติการถ่ายภาพ หลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียน หลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จากการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย พบว่า จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D.=0.12) และผู้เชี่ยวชาญด้านบทเรียนวีดิทัศน์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=0.15) ซึ่งจากการประเมินคุณภาพโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.07 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.15

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่ายสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีการสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 13.70 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียนเท่ากับ 2.51 ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 24.10 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียนเท่ากับ 2.06 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนวีดิทัศน์

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการปฏิบัติการถ่ายภาพหลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่ายในแต่ละตอน โดยผ่านการประเมินผลการปฏิบัติจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพ 3 ท่านพบว่า คะแนนการปฏิบัติการถ่ายภาพของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านความคิดสร้างสรรค์ในการจัดองค์ประกอบภาพ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.07) การสื่อความหมายของภาพ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.24) ความสวยงาม ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.11) ตามลำดับ และผลการปฏิบัติการถ่ายภาพของผู้เรียนคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.11)

4. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.41 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39

อภิปรายผล

การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สามารถนำไปสู่ผลการอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จากการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย พบว่า จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.12) และผู้เชี่ยวชาญ

ด้านบทเรียนวีดิทัศน์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.15) ซึ่งจากการประเมินคุณภาพโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.07 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.15 ซึ่งเป็นผลมาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพและด้านบทเรียนวีดิทัศน์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ รูปแบบบทเรียนวีดิทัศน์การนำเข้าสู่บทเรียน การลำดับเนื้อหา เลี่ยงบรรยายและเลี่ยงดนตรีประกอบ การประเมินผลงานและสอบถามความความคิดเห็นของนักศึกษา เพื่อดูความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เนื้อหา เวลา ตลอดจนสิ่งที่ทำให้นักศึกษาเกิดปัญหาและนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นทำการทดลองอีกครั้งหนึ่งก่อนจะไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่ายได้พัฒนาตามขั้นตอนการผลิตบทเรียนวีดิทัศน์ และผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ทราบปัญหาและสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้ตรงประเด็น จึงทำให้สื่อมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดและเหมาะสมที่จะนำมาประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาเทคโนโลยีการผลิตภาพถ่าย และสอดคล้องกับมัลลิการ์ วงศ์ศิริวรรณ (2550 : 74) ที่กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ได้รับการพัฒนาและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70 ทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติเป็นผลมาจากการนำประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและแบบกลุ่มเล็กมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนของการปรับขนาดของตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้นและปรับปรุงระยะเวลาในการทำแบบทดสอบให้เหมาะสม จึงทำให้บทเรียนวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้นและพัฒนาประสิทธิภาพสูงขึ้นจนถึงเกณฑ์ 70 เพราะบทเรียนวีดิทัศน์มีลักษณะเด่นกว่าสื่อการสอนอื่นๆ กล่าวคือ วีดิทัศน์สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับนักศึกษาได้อย่างดี เพราะช่วยให้นักศึกษาเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่าง

ชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต อีกทั้งยังสามารถแสดงสิ่งสัมพันธ์ โดยใช้เทคนิคการถ่ายใกล้ (Close-Up) ซึ่งในสภาพความเป็นจริงไม่สามารถทำได้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่ายสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีการสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 13.70 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียนเท่ากับ 2.51 ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 24.10 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียนเท่ากับ 2.06 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการสัมภาษณ์ผู้สอนจากปัญหาที่แท้จริงและนำมาผลิตสื่อวีดิทัศน์ โดยนำไปทดลองกับผู้เรียนแบบเดี่ยว แบบกลุ่มและภาคสนาม และได้พัฒนาสื่อขึ้นเรื่อยๆ ตามขั้นตอนการผลิตสื่อวีดิทัศน์ โดยผ่านการประเมินผลงานจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา จึงทำให้ได้สื่อที่มีประสิทธิภาพดีและสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ กลั่นไพฑูรย์ (2551: 87) ได้พัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์วิชาวาดเส้นเรื่อง ทักษะพื้นฐานการวาดเส้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างจากการทำทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจันทร์จิรา แดงทองคำ (2549: 84) ได้พัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง เครื่องปั้นดินเผา ศิลปกรรมเกาะเกร็ดอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า คะแนนความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสลักเหนือ ก่อนชมและหลังชม บทเรียนวีดิทัศน์

เรื่อง เครื่องปั้นดินเผา ศิลปกรรมเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยเฉลี่ยคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ ($\bar{X} = 22.80$, S.D. = 3.45) สูงกว่าก่อนการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ ($\bar{X} = 14.60$, S.D. = 3.67) ทั้งนี้เนื่องมาจากบทเรียนได้ผ่านกระบวนการผลิตตามขั้นตอนการหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขตามปัญหาของนักศึกษาและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้จึงทำให้ได้สื่อที่มีประสิทธิภาพมาใช้ประกอบการสอนสื่อวีดิทัศน์นี้ทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและเสียงบรรยายไปพร้อมๆ กัน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนเป็นอย่างมากโดยมีภาพตัวอย่างประกอบทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนสามารถหยุดภาพได้ตลอดเวลา เมื่อผู้เรียนต้องการซักถามหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือย้อนกลับมาดูซ้ำได้ทุกเมื่อที่ต้องการ ดังความเห็นของ มานิตย์ ภูมิสูง (2549: 46) ที่กล่าวว่าไว้ว่าบทเรียนวีดิทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เป็นสื่อทางเทคโนโลยีการศึกษาชนิดหนึ่งที่มีคุณภาพ มีโครงสร้าง มีระบบที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้ มีอิสระในการเรียนภายใต้โครงสร้างของบทเรียนนั้นๆ

3. ผลการปฏิบัติการถ่ายภาพหลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่ายในแต่ละตอน โดยผ่านการประเมินผลการปฏิบัติจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการถ่ายภาพ 3 ท่านพบว่า คะแนนการปฏิบัติการถ่ายภาพของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านความคิดสร้างสรรค์ในการจัดองค์ประกอบภาพ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.07) การสื่อความหมายของภาพ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.24) ความสวยงาม ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.11) ตามลำดับ และผลการปฏิบัติการถ่ายภาพของผู้เรียนคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.11) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสันต์ ทับชัย (2551 : 93) พบว่า ผลจาก

การปฏิบัติหลังเรียนด้วยการเรียนบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง เทคนิคการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัล สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้คะแนนผลการปฏิบัติหลังเรียนด้วยการเรียนบทเรียนวีดิทัศน์ในแต่ละตอนของนักศึกษา มีคะแนนผลงานของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสื่อความหมายของภาพ ได้ 3.97 คะแนน ผลงานของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงศิลป์ ได้ 3.63 คะแนนร้อยละ 76.53 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประวิทย์ บึงสว่าง (2543: 79) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องให้นักศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้คิดเองปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้

4. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.41 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียง เนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้มากกว่าการสอนแบบปกติทำให้ผู้เรียนรู้สึกเพลิดเพลินช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจึงมีความเหมาะสมที่จะมาใช้ในการประกอบการสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ พระลัภรักษา (2550: 41) พบว่า คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อวีดิทัศน์ในรูปแบบดีวีดีเพื่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ชีรภัทร หมั่นเทพ (2551: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาวีดิทัศน์ประกอบการสอน วิชาช่างประดิษฐ์ตุ๊กตา เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาสัตว์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวีดิทัศน์ประกอบการสอน วิชาช่างประดิษฐ์ตุ๊กตา เรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาสัตว์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และ อรรพรรณ จันทร์ชลอ (2549: บทคัดย่อ) ได้พัฒนา

วิทัศน์การศึกษาเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยวิทัศน์ ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X}$ ตั้งแต่ 4.10-4.79) และให้ความเห็นว่า วิทัศน์น่าสนใจให้ข้อคิดที่ดี นักเรียนมีความสุขและต้องการให้ผลิตวิทัศน์แบบนี้อีก จากผลการวิจัยดังกล่าว ประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทเรียนวิทัศน์เป็นสื่อที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการออกแบบการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจ และช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นมากกว่าปกติจึงทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการสังเกตผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนวิทัศน์ เรื่องการจัดองค์ประกอบภาพถ่าย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- คมสันต์ ทับชัย. (2551). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องเทคนิคการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัลสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จันทร์จิรา แดงทองคำ. (2549). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง เครื่องปั้นดินเผาศิลปกรรมเกาะเกร็ดอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. (2541). สื่อการสอนเบื้องต้น. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2529). หลักการถ่ายรูป. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพงษ์ พระลักธิรักษา. (2550). การผลิตวีดิทัศน์ในรูปแบบดีวีดีเพื่อการฝึกอบรม เรื่อง การใช้กล้องถ่ายภาพดิจิทัลเบื้องต้น. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรภัทร หมั่นเทพ. (2551). การพัฒนาวีดิทัศน์ประกอบการสอน วิชาช่างประดิษฐ์ตุ๊กตา เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาสัตว์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรส่งเสริมให้มีการใช้สื่อวิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2 การนำวิทัศน์มาประกอบการเรียนการสอน ควรศึกษาแผนการสอน คู่มือการใช้บทเรียนวิทัศน์อย่างละเอียด

1.3 ควรจัดให้มีการปฏิบัติงานจากการเรียนเพื่อเป็นประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์วิชาถ่ายภาพในเนื้อหาอื่นๆ เช่น การถ่ายภาพบุคคล การจัดแสงในสตูดิโอ

2.2 ควรมีการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองความต้องการด้านเทคโนโลยีต่อไป

- ประวิทย์ บึงสว่าง. “การปฏิรูปการเรียนรู้นักศึกษาสำคัญที่สุด” ร่วมคิด ร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ นักศึกษาสำคัญที่สุด. ม.ป.ท.
- ไพฑูรย์ กลั่นไพฑูรย์. (2551). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์วิชาวาดเส้นวาดเส้นเรื่อง ทักษะพื้นฐานการ วาดเส้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มัลลิกา วงศ์ศิริวรรณ. (2550). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาพนาฏศิลป์ สำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มานิตย์ ภูมิสุข. (2549). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง เรื่อง การออกแบบฉากรายการ โทรทัศน์ ประเภทดนตรี แขนงวิทยุโทรทัศน์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. สารนิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรุณี วีระชิงไชย. (2538). ทฤษฎีการถ่ายภาพ. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุจริยาสาสน์.
- วสันต์ อดิศักดิ์. (2533). การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- สมาน เฉดระการ. (2536). การถ่ายภาพเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- อรรณพ จันทระชล. (2549). การพัฒนาวีดิทัศน์การศึกษาเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักเรียน. ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.